

B PLANI: HEAVY METAL YA DA YENİ SÖMÜRGEÇİLİĞİN VİTRİNLERİ

Barış Akpınar

Özet: Günümüzde Batı sömürsünü sürdürmek, tükenen dünya malının paylaşımı gün geçtikçe daha zor hale geliyor. Uygarlıkların dünya hâkimiyeti mücadelesi dönemsel olarak değişiyor ve günümüzde Batı uygarlığı bu hâkimiyeti elinde tutmakta zorluk çekiyor gibi. Sınırlı olan kaynakları silah zoruyla elde tutmak hem maliyetli hem de öteki tarafından nefretle karşılanıyor. Üstelik çıkarlar için dünyayı kandırmak eskisi kadar kolay değil. Sömürge toplumlarının sosyo-kültürel araçlarla elde tutulması daha az maliyetli ve rakiplerin dikkatini de çekmiyor. Bu açıdan sömürgeçiliği doğuran Batı uygarlığının yeni taktikleri dikkatlice izlenmeli. Adı geçen “yeni taktik” ortaya sürülmemiş ya da temelde amacı sömürgecilik olmayan kültürel öğelerin biçiminin, amacının değiştirilerek siyasal, sosyal, ekonomik çıkarlar için kullanılmasına işaret ediyor. Pek çok kültürel öğe bu amaç için kullanılabilir fakat bu öğeler arasında en çok dikkati çeken ya da önemlisi bir müzik türü olarak Heavy Metaldir.

Anahtar Kelimeler: Sömürgecilik, Heavy Metal, Muhalefet

B Plan: Heavy Metal or the Exposed Faces of the New Colonialism

Abstract: Nowadays it has become more difficult to maintain the exploitation of the West and sharing the depleted world's goods. The struggle of world sovereignty of the civilizations has changed periodically and apparently the Western civilization has a difficulty to keep this sovereignty in the present time. Keeping the limited sources by force of arms is both costly and it arouses hatred among the other. Besides, deceiving the world for profit is not as easy as it was in the past. Keeping the colonial societies through socio-cultural means is less costly and doesn't draw attention of the rivals. In this respect, the new strategies of the Western civilization that created the colonization should be observed carefully. The mentioned “new strategy” indicates the change of the form, the purpose of the cultural elements that hadn't been brought forward or whose purpose wasn't essentially colonisation and the use of these cultural elements for political, social, economic profits. Lots of cultural elements can be used for this purpose, but the most remarkable and significant one among these elements is Heavy Metal as a kind of music.

Keywords: Colonization, Heavy Metal, Opposition

Sınırlı dünya malını sınırsız insan ihtiyaçlarıyla dengelemeye çalışan Batı insanı, bu çelişkinin insan tarafını düşünmeden fazlaca besledi. Bitmek tükenmek bilmeyen ihtiyaçlarını sömürgelerle doyurmaya çalıştı. Bunu yaparken doğayı ve toplumu saf haliyle değil, değiştirilebilir ve mükemmele yönlendirilebilir olgular olarak tanımlamış; doğayı değiştirmek için tekniği, toplumu yönlendirebilmek için sosyal bilimlerini üretmiştir. Aksini savunmak

ve bilimin vatani olmadığını iddia etmek tam da otomatik oryantalistlerin işidir. “*Otomatik oryantalist*”, Ertan Eğribel’in “*Antropoloji, Sosyoloji ve Oryantalizm*” makalesini okuduktan sonra oluşturduğum bir kavramdır. Türk sosyolojisi açısından önemli gördüğüm bu makalede Eğribel, sosyolojinin Batı’da görevini tamamladığını, çünkü Batı toplumunun evrimsel basamağın en üstünde kabul ettiği kendi toplumsal yapısını oluşturduğunu ve bu yapının oluşmasındaki kavramsal dizgelerin sosyoloji tarafından sağlandığını belirtiyor. “*Yeni görev artık antropolojide*” diyen Eğribel, mükemmel olan Batı ve mükemmel olmayan diğeri arasındaki farklılıkların belirlenmesi için sosyolojinin sağladığı soyut kavramlara değil antropolojinin sağladığı yapay somut gerçeklere, fiziksel kanıtlara ihtiyacı olduğunu, “*sözde mükemmelleşmiş*” toplum yapısı ile mutlak hakimiyetini kurmuş olan Batı’nın kendi dışındaki dünyayla karışmaması için antropolojiyi kullandığını ve bunu bilimsel bir vitrinle yaptığını açıklıyor. Bu vitrinin yapım aktörleri de Batı dışı toplumlardan seçiliyor. Eğribel, eski oryantalistlerin yeni antropologlar olduğunu, Doğu’yu tarafsız bir bakışla ya da “*katıksız bilim adamı asaleti*” ile anlattığını zanneden Doğuların, bilinçdışı bir şekilde dünya hakimiyeti kurmaya çalışan Batı’ya veri sağladığını belirtiyor. Bu görüşleri ele aldığım konu temelinde doğrulamaya çalışacağım.

Günümüzde Batı sömürsünün sürmesi, tükenen dünya malının paylaşımını gün geçtikçe daha zor hale getiriyor. Uygarlıkların dünya hâkimiyeti mücadelesi dönemsel olarak değişiyor ve günümüzde Batı uygarlığı bu hâkimiyeti elinde tutmakta zorluk çekiyor gibi. Sınırlı olan kaynakları silah zoruyla elde tutmak hem maliyetli hem de öteki tarafından nefretle karşılanıyor. Üstelik çıkarlar için dünyayı kandırmak eskisi kadar kolay değil. Sömürge toplumlarının sosyo-kültürel araçlarla elde tutulması daha az maliyetli ve rakiplerin dikkatini de çekmiyor. Bu açıdan sömürgeciliği doğuran Batı uygarlığının yeni taktikleri dikkatlice izlenmeli. Adı geçen “*yeni taktik*” ortaya sürülmemiş ya da temelde amacı sömürgecilik olmayan kültürel öğelerin biçiminin, amacının değiştirilerek siyasal, sosyal, ekonomik çıkarlar için kullanılmasına işaret ediyor. Pek çok kültürel öğe bu amaç için kullanılabilir. Fakat benim bu öğeler arasında en çok dikkatimi çeken ya da önemli gördüğüm; bir müzik türü olarak Heavy Metal.

Bir müzik türünün amacının sömürgeciliğe hizmet etmek olduğu acımasız ve saçma bir iddia olurdu. Heavy metal’in tümüyle Batı orijinli bir müzik türü olduğundan hareketle, Batı’nın diğer kültürlerden en ayrıcalıklı özelliği

¹ Ertan Eğribel, “Antropoloji, Sosyoloji ve Oryantalizm”, *Bilim ve Ütopya*, Sayı: 189, Mart 2010.

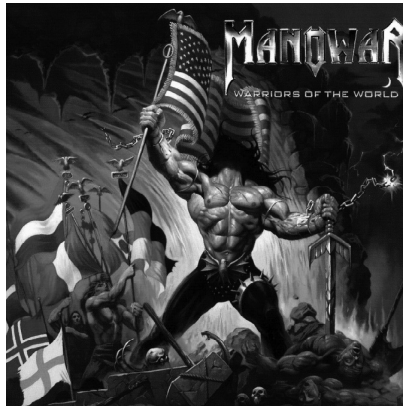
olan saldırgan yapısını içinde barındırması, siyasetçilerin ve sermaye sahiplerinin ilgisini çekti. Metallica, dünya çapında 100 milyonu geçen albüm satışlarıyla Amerikan müzik endüstrisinin en başarılı grupları arasındadır. Bu yönü ile Metallica heavy metal'i dünya çapında popülerleştiren ve bunu yaparken köklerinden uzaklaşmayan grupların başında gelmektedir. Bu ticari başarının hemen sonrasında *"garaj altlarında müzik yapan sorunlu gençleri"* Batı kültürünün esaslı markalarından biri haline getirmiştir. Metallica'nın baş döndürücü yükselişinin hemen ardından, 1987 yılında demo olarak kaydedilen ve sınırlı sayıda dinleyiciye ulaşan *"gürültülü!"* albümü *"The \$5.98 E.P.: Garage Days Re-Revisited"*i 1998 yılında müzik yapımcıları tarafından tekrar piyasaya sürülmüş ve aynı albüm Billboard listelerine 2 numaradan girerek büyük yankı uyandırmıştır. Sömürgeciliğin Batı uygarlığının var olma sebeplerinden biri olduğu düşünülürse bu uygarlığın ürettiği her kültürel öğenin gerektiğinde kendi çıkarları için yine kendisine hizmet etmeye zorunlu olduğu gerçeğini kabullenmemiz gerekiyor. Bu hizmet bu müziği yapanlarca değil pazarlayanlar tarafından fark edilmiş, çok geçmeden siyasetçilerin de ilgisini çekmiş ve bilinçli olarak desteklenmiş, yönlendirilmiş ve pazarlanmıştır.

Heavy metal'in 40-50 yıllık tarihini ve bu süre içerisinde ortaya çıkmış yüzlerce grubu-sanatçıyı, üstelik ayrıldığı onlarca alt tür ile içine girdikçe karmaşıklaşan yapısını bu kısa yazıda analiz etmek mümkün değil. Batı sömürgeciliğinin heavy metal müziği ile nasıl bir araya geldiğini şaşırtıcı buluyorsanız şimdiye kadar bu konuda hazırlanmış kapsamlı tek sosyolojik belgeselin yaratıcısı Sam Dunn'ın yapımına giriş ile başlayabiliriz. *"Metal: A Heabanger's Journey"* (Metal: Bir Metalcinin Yolculuğu) heavy metal kültürünü sosyolojik bir bakışla anlatan ve başka örneği olmayan bir belgesel. Blues ve klasik müzik gibi köklerden başlayarak, Black Sabbath, Dio, Iron Maiden, Motörhead gibi bu müzik türü içerisindeki en ünlü gruplarla röportajlara ve sosyologlar, müzikologlar, tutkulu hayranlardan yorumlara yer veriyor. 2005 yılında Sam Dunn, Scot McFadyen ve Jessica Wise tarafından yönetilen belgesel, Kanadalı antropolog olan, 12 yaşından itibaren metal müziğin takıntılı bir hayranı Sam Dunn'ın yolculuğunu konu alıyor. İlk bölümde müziğin izlerini İngiltere ve Amerika'nın fabrika kasabalarındaki çalışan sınıf köklerine kadar takip eden Sam Dunn, daha sonra Black Sabbath, Deep Purple gibi ilk dönem metal gruplarının çok fazla sayıda metal alt türünün temellerini nasıl kurduğunu gösteriyor. Birçok metal hayranından bu müziğin onlara ne ifade ettiğini dinliyor. Bu ayrıntılı, etkileyici analiz, sınıflandırma ve röportajlardan sonra bu makalenin de temel konusunu oluşturan 2. bölüm *"Global Metal"*i neden çektiğinin ana fikrine ulaşıyor: *"Keşfettiğim şey, bu yeraltı hareketinin başta düşündüğümünden de büyük olduğu. Metalciler için olay salt müziğin ötesinde. Bir kimlik."* Yine 2006 yılında gösterime giren, ancak Türki-

ye’de yayınlanmayan “Heavy Metal: Louder Than Life” adlı belgeselde heavy metal şöyle tanımlanıyordu: “Eğer bas gürleyen bir sesle çıkıyorsa, güçlü ve cesur gitarlar varsa ve vokalist bağırıyorsa bu heavy metaldir. Heavy metal bir müzik türünden daha fazladır. Bir yaşam tarzı, kültürdür. Metal bir tutumdur. Bir insanın yaşam tarzıdır.”

Metal müziğin sadece müzik değil tutumların geliştirildiği bir kültürel kimlik biçimi olarak algılanması gerektiğinden hareketle tutumların bilişsel ve davranışsal yönü sosyal psikologlarca araştırılmıştır. Bunun sonucunda bilişsel yön ile davranışsal yön arasında bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Buna göre tutumlar güçlü ise, birey için önemli kişilerce destekleniyorsa ve bireyin kişisel yaşantısına dayalı ise sık sık kendini ortaya koyma şansı vardır. Bunlardan biri ya da birkaçı arasında eksiklik varsa tutumların bilişsel ve davranışsal yönü arasındaki ilişki aksar. Heavy metal anavatanından çıkıp küresel dünyaya yayılmaya başladığı anda, onun Batı’nın sömürge faaliyetleri etkisi altındaki coğrafyadaki takipçileri bu bilişsel ve davranışsal yönün ayrılması sorununu yaşamışlar ve muhalif potansiyellerini bu noktada etkisiz kılmışlardır. Çünkü metal müzik geleneksel Doğu düşüncesinde uzunca bir zaman “gürültülü ve ciddiyetsiz” bir müzik türü olarak algılanmış ve algılanmaya da devam edecektir.

Batı’nın kirli yüzünün Amerika’nın Irak işgali sonucunda iyice ortaya çıkmasından sonra, sömürgeciliğin yeni yüzleri üzerine düşünürken, hiç beklemediğim bir anda, 15 yaşından beri dinlediğim, hayatımda önemli bir yere sahip olan ve çok sevdiğim heavy metal’in, 80’li yılların Amerikan Rüyasının yeni kültürel taşıyıcısı olduğunun farkına vardım. Bu farkındalık; en sevdiğim müzik türü hakkında çevrilmiş tek belgeselden “Global Metal”den kaynaklandı!

Manowar, “Warriors of the World” e.p. kapak (Dünyanın Savaşçıları)

Peki ölenler kim?

80'lerin "*American Dream*"i ülkemize şarkı söyleyerek girdi. Thrash Metal'in ilk örneklerinden S.O.D., 1985 yılında aynı adı taşıyan ünlü albüm ve şarkısı "*Speak English or Die*" ile aslında düşüncelerini açıkça ifade ediyordu. Ben, kafamı sallar kendimden geçerken bu müzik damarlarıma eroin gibi işledi.

"You always make us wait
Bizi hep bekletiyorsunuz
 You're the one's we hate
Siz bizim nefret ettiklerimizdensiniz
 You can't communicate
İletişim kuramıyorsunuz
 Speak English or die
İngilizce konuş ya da öl"

Biten "Amerikan Rüyası", Başlayan Heavy Metal

1980'li yıllarda müzik ve sinema sektörü ile oluşturulan "*American Rüyası*" artık bitti. Madonna eskisi kadar ünlü değil; John Travolta da artık hem yaşlı hem de seksi değil; üstelik Michael Jackson da öldü. Rocky Balboa'nın karşı olduğu Ivan Drago'nun ülkesi Sovyetler Birliği dağıldı. 80'li yılların çocukları her pazar, kahraman kovboyların ilkel ve vahşi Kızılderilileri avladıkları "*Dük*" lakaplı John Wayne'i taklit ederken, günümüzde "*ilkel-vahşi Kızılderililerin*" doğanın sadık dostu ve Amerika'nın gerçek sahipleri olduğu konuşuluyor. Çocuklar artık "*kovboyculuk değil*" Çin'in "*ileri teknoloji ürünü oyuncak pandası*" ile de oynayıp Japon çizgi filmlerini izliyorlar. 1982 yılında çevrilen "*İlk Kan*" filmindeki John Rambo'nun bir kahraman değil Vietnam'da binlerce insanı katleden "*serseri asker*" rolü de çok eskilerde kaldı. "*Dallas*" çiftliğinde McDonalds'ın genetiği ile oynanmış sığırlarının yaşadığını ve çiftlikteki obezlerin bütün gün hamburger ve dondurma yiyip aslında hiç olamadıkları Karate Kit'e özendikleri ortada. Amerikalıların geniş ve konforlu arabalarını Japon Honda'sı satın aldı. Çin, Amerikan kültürünün simgelerini o kadar çok kopyaladı ki, herkesçe tüketilen nesne çekiciliğini ve anlamını yitirdi. "*Hatta tüketimin de (harcama, beğenilir nesnelere satın alma ve onlara sahip olma anlamında) statünün değişken geometrisinde şimdilik oynadığı seçkin rolü diğer ölçütler ve diğer davranış türleri yararına yavaş yavaş kaybetmesi mümkündür. En sonunda tüketim artık hiçbir anlama gelmediğinde herkese özgü bir şey haline gelecektir.*"² Daha fazla üreterek-ürettirerek daha

² Baudrillard, Jean, *Tüketim Toplumu*, Çev. H. Deliçaylı, F. Keskin, Ayrıntı Yay., İstanbul, 1997.

fazla kazanma planları yapan Batı, kendi malının-çöpünün altında nefes alamaz oldu. Fakat onların hep bir “B planı” vardı ve bu plan 80’li yıllarda çizilmişti: B planı: Heavy Metal. Doğduğunda popüler kültürün içinde değildi. Yeraltından hiç çıkmak istemedi. Çıktığı anda “parental advisory explicit content”³ etiketleri ile tekrar yeraltına indirildi.

Yasak ve zararlı olanın onu yasaklayanlarca uyarı etiketi şartı ile müzik dükkanlarında satılması, dolayısıyla yasak kabul edilmemesi çelişkinin altında ne vardı? Otomatik oryantalist gözü ile bakarsanız; özgürlük. Bakmazsanız; sömürgecilik. Bu tezi saçmalık olarak değerlendireceklere en büyük kanıt “parental advisory explicit content” etiketi ile piyasaya sürülen albümlerin dünyanın diğer ülkelerinde neden bu şekilde pazarlanmadığıdır. 80’li yılların Amerikan rüyası ekonomik ve siyasal kavgaların altında ezilip bitince, pandoranın kutusunun açılma vakti gelmişti. Hiç kimsenin kötülük beklemediği sert ve asi çocuk heavy metal de, maalesef sömürgeciliğin ağına takılmıştı. Kafaları karışmış-karıştırılmış Balkanlar’dan işgal edilmiş Ortadoğu’ya, ulaşılamayan “nükleer İran”dan, korkutucu ekonomi Çin ve “çabuk toparlanan” Rusya’ya kadar dünyanın her köşesinde metal yükselişe geçmişti. Değişimin ve gelişimin sancılarını ifade edecek araçlardan biri de müzikti. Müzik keyif veren, güçlü bir heyecan yaratan, dolayısıyla mutluluk veren, diğer bir yandan da bireylerin kendilerini ifade edişlerini ve dışavurumlarını sağlayan bir araçtır. Eğer değişimin getirdiği sancılar olumsuzlanacaksa, en keyifli olumsuzlama aracı metal müzikti. Simmel’in dediği gibi, “olumsuzlama dünyanın en basit şeyidir. Bu yüzden kişileri bir hedefte anlaşılamayan büyük kitleler burada buluşurlar.”⁴ Bu nedenle kafası karışık sömürge hedefleri ve rakipler ifade biçimlerini ve dışavurumlarını “onları yok etmeye çalışanların” kültürünün parçasından alarak bir kısır döngünün içine girdiler. Rahatsızlıklarını, rahatsızlık yaratanların sesiyle dile getirmeye çalıştılar. Sömürgeciliğin Ortadoğu’nun kalbindeki Batı üssü Dubai’de, ilki 2004 yılında düzenlenen Desert Rock Festival’de, Iron Maiden, Motörhead, Opeth, Robert Plant, In Flames, Testament, Megadeth gibi devler sahne alıyordu. Tüketim cenneti Dubai; İran, Lübnan, Bahreyn, Umman, Kuveyt, Suudi Arabistan gibi yalıtılmış ülkelerin “nefes almaları” ve Batı kültürünü en gösterişli haliyle izlemeleri için çok yakında, en ulaşılabilir vitrin görevini başarıyla yerine getiriyordu. Ne de olsa Müslüman ülkede olan zararsızdı. Kadınların araba kullan-

³ “Parental advisory explicit content” cd, dvd ve kasetlerin üzerinde, bir tür denetleme mekanizması tarafından şarkı sözlerinin genel ahlaki kurallara uygun olmaması nedeniyle ebeveyn izni olmadan bu albümlerin alınmaması gerektiğini söyleyen uyarı.

⁴ Baudrillard, Jean, *Kötülüğün Şeffaflığı*, Çev. Işık Ergüden, Ayrıntı Yay, İstanbul, 2004.

masının dahi sorgulandığı, şeriatın en sert kurallarının uygulandığı Arap ülkeleri, konserde Megadeth'in "This Was My Life"ını dinliyordu:

"Now there's motives for the suspect
Artık şüphelenmek için nedenler var
Now there's nothing left to say
Artık söylenecek hiçbir şey kalmadı
Now there's method to the madness
Artık deliliğe yöntemler var
Now there's society to pay
Artık ödemek için toplum var
In our life there's if
Hayatımızda eğerler
In our beliefs there's lie
İnançlarımızda yalan
In our business there's sin
İşimizde günah
In our bodies there's die
Vücutlarımızda ölüm var"

Sovyetler Birliği'ni dağıtmayı başaran Batı sömürge felsefesinin, dağıldıktan hemen sonra hiç ummadığı bir şekilde kısa sürede kendini toparlayan, geleneklerinden kopmadan karşısına rakip olarak dikilen Rus ekonomisine ve dağılmış bir halk olarak Ruslara söyleyecek sözleri vardı. Yine, metal sahnesinin en büyük isimlerinden Iron Maiden, Şubat- Mart 2008'de çıktıkları "Somewhere Back In Time" dünya turnesinin Moskova ayağında binlerce Rus'a "Mother Russia"yı hep bir ağızdan söyletiyordu:

"Mother Russia
Ana Rusya
Dance of the Stars
Yıldızların Dansı
Hold up your heads
Başınızı kaldırın
Be proud of what you are
Kendinizle gurur duyun
Now it has come, freedom at last
Sonunda özgürlük, işte şimdi geldi
Turning the tides of history
Tarihin etrafında dönüyor

And your past
Geçmişini gönder”

Heavy Metal'in Doğuşu, Gelişimi ve Türleri Üzerine Temellendirici Birkaç Söz

1968 gençliği dünyada ve Türkiye'de sistem karşıtı muhalefetin belirgin savunucuları arasında yer almıştır. Bu belirgin ve kararlı muhalif hareketler yine o tarihlerde ortaya çıkan “*Hippilik*” kültüründe yoktur. Hippiler özgürlükçü ve anti-militarist direnişlerini müzik, cinsellik ve uyuşturucu ile ifade ettiler. Bu nedenle de “*freaks*” ucubeler olarak etiketlendiler. Heavy metal'i çıktığı yıllardaki tarihsel olaylarla bağlantılı düşünürsek, bu muhalif kültürün izlerini taşıır. Heavy metal kültürünün muhalif “68 gençliği” ve “*Çiçek çocukları*” olarak da bilinen “*Hippilik*” kültürü ile bağlantısını gösteren bir yazı ya da yayın Türkiye'de yok. Fakat Hippi müzik gruplarına baktığımızda en başta gelenlerden birisi Steppenwolf ki, o da belirttiğim gibi heavy metal'in isim babası. Steppenwolf dışında belli başlı müzik grupları olan Blue Oyster cult, Grateful Dead, Camel ve Pink Floyd klasik rock kategorisinde değerlendirilir. Bunun dışında “*aşk çocukları*”nın dinledikleri Black Sabbath, Deep Purple, Rainbow gibi gruplar zaten heavy metal'in ilk örnekleridir. “*Çiçek çocukları*” için, Michael Lang adlı organizatörün ilk kez 1969'da düzenlediği Woodstock festivali günümüzde 400.000 kişinin izlediği dünyanın en büyük müzik festivallerinden biri olarak kabul edilmektedir. 1969'daki ilk festivalde Joan Baez, Santana, Grateful Dead, Mountain, Janis Joplin, Ten Years After, Jimi Hendrix sahne alırken, 1999'da aynı sahneyi birçok sanatçının yanı sıra Metallica, Megadeth, Korn ve Rage against The Machine gibi metal grupları paylaşmıştır. Bu festival, metal kültürünün, “hippi” kültürünün devamı ya da bu kültürün dallarından biri olarak görülmesinin canlı kanıtıdır. Türkiye'de yayınlanmamış, hakkında pek bilgi olmayan, fakat ABD'de heavy metal kültürüyle ilgili önemli bir belgesel olduğunu düşündüğüm ‘The Decline of Western Civilization II: The Metal Years (Batı Medeniyetinin Çöküşü II: Metal Yılları) adlı belgeselde, efsanevi hard rock grubu Kiss'in vokalisti Paul Stanley, çarpıcı bir değerlendirme yapıyordu: “*Rock, kasıklarıyla düşünen insanların yaptıkları müzikti.*” Burada “*kasıklarıyla düşünen insanlar*” hippi kültürünü devam ettiren pasif ve etkisiz muhaliflerdi. Örneğin heavy metal'in saldırgan yapısının aslında Doğu toplumlarında sömürge muhaliflerinin “*ağzına çalınmış bir parmak bal*” olduğu fikri, ülkemizde metal müzik sitelerinden biri olan www.pasifagresif.com'un ismi ile doğrulanıyor. Metal Doğu toplumları için pasif bir saldırganlıktır. Los Angeles'ta evsiz gençlerin

kendilerini ifade etmek için en iyi araçları bu müzikti. Tezimin odak noktası olan “*heavy metal’in Batı sömürgeciliğinin aktörü olduğu*” fikri, bahsettiğim pasif ve etkisiz direnişlerin Batı dışı dünyaya pazarlanarak, etkisiz bir direniş yaratma isteğinin düşünsel temelidir.

Heavy metal isminin ilk defa kimin tarafından konulduğu belirsiz. Terim ilk defa, 1960’ların sonunda ortaya çıkan, Kanadalı-Amerikalı grup Steppenwolf tarafından “*Born to be Wild*” şarkısında kullanıldı. O dönemde daha çok özgürlük tutkunu motosikletçiler tarafından dinlenen grup, şarkı içinde geçen “*heavy metal thunder*” ifadesiyle motosikletin yoldaki gürültüsünü kastediyordu:

“I like smoke and lightning
Duman ve yıldırım severim
 Heavy metal thunder
Heavy metal (gök) gürültüsü
 Racin’ with the wind
Rüzgarla yarış
 And the feelin’ that I’m under
Ve onun altındayken hissettiğim duygu
 Yeah Darlin’ go make it happen
Gerçekleştir sevgilim
 Take the world in a love embrace
Bir aşk kucaklaması gibi dünyayı içine al
 Fire all of your guns at once
Tüm silahlarımı bir defada ateşle
 And explode into space
Boşluğa sık
 Like a true nature’s child
Gerçek bir doğa çocuğu gibi
 We were born, born to be wild
Biz doğduk, vahşi olmak için doğduk
 We can climb so high
Öyle yükseklerle çıkabiliriz ki
 I never wanna die
Hiç ölmek istemiyorum
 Born to be wild
Vahşi olmak için doğmak”

Müziği duyguların dışavurumunun bir yolu olarak düşündüğümüzde, heavy metal’in ortaya çıkışındaki sosyolojik ve psikolojik şartlar Türkiye’de görülmedi. Batı’daki metal kültürünün karşılığı bizde sokaklardaki “*tinerci*

çocuklar”dır. Batı’da alt tabakanın çocukları bir alt-kültür olarak metal kültürünü oluştururken, Türkiye’de 80’li yıllarda heavy metal Batılılaşma sürecini yaşayan orta-üst sınıfa mensup bir kısım memnuniyetsiz çocukların müziği idi. Çünkü bu “*aykırı müzik*” ancak Batı kültürü ile yetiştirilmeye çalışan çocukların endişelerini dillendirebilirdi. Basil Bernstein tarafından oluşturulan “*dilsel kodlar*” fikri, konuşma şekillerinin ve kullanılan kavramların içinde yaşanan sosyal sınıfın izlerini taşıdığı yönündedir. Bernstein, toplumsal sınıflar arasındaki iletişimin bu kodlar aracılığıyla gerçekleştiğini söyler. Türkiye’de bu kodlar, yani heavy metal’in kodları, karşılığını farklı, “*yanlış*” bir sosyal sınıfta bulmuştur. Tabii bu kodların Türkiye’de ulaştığı sınıfların yanlışlığı sadece underground-yeraltı kültürü denilebilecek heavy metal için değil, Batı’dan ithal edilen bütün popüler kültür ürünleri için de geçerlidir. Örneğin ABD’de yoksul insanların yemek yemek için gittikleri McDonalds tarzı “*hızlı yemek yerleri*” 80’li yıllarda Türkiye’de orta-üst sınıfın uğradığı adreslerdendir. Türkiye’de Cumhuriyet değerleri ile yetişen sosyal sınıfa karşılık gelen bu kodlar talihsiz bir şekilde Cumhuriyet değerlerinin savunulmasında ve halkın bilinçlendirilmesinde öncü olacak gençlerin Batı sömürgeciliğinin ağına takılmasına sebebiyet vermiştir. Karnı tok, evleri olan kültürlü gençlerin (Alman Lisesi’nde okuyan, şöhret kazanmış Türk gitaristi Cem Köksal gibi -müziği dünyaca ünlü gitarist Yngwie Malmsteen in birebir kopyasıdır- taklitten öteye geçemedi) heavy metali ancak heavy değil light metal olurdu. Zaten öyle de oldu. 2000’li yıllara kadar, Türk heavy metal grupları hiçbir zaman Batı’daki türdeşlerinin soundlarını yakalayamadı.

Şarkı ve müziğin tarzı adeta motosikletçilerin etiketi haline gelerek, heavy metal bu grupların müziği olarak adlandırıldı. Daha sonra ünlü olamayan Blue Cheer ilk heavy metal grubu olarak anıldı. Blue Cheer o yıllarda en yüksek sesli-gürültülü müziği yapıyordu. Sonraki yıllarda, uzunca bir süre çoğu yüksek sesli müzik heavy metal olarak konuşuldu. Fakat heavy metal isminin kitlelerce kullanılmaya başlaması Led Zepelin’le oldu. 1966-1971 tarihleri arasında Cream, Jimi Hendrix, Deep Purple gibi gruplar ilk örnekleri verdiler. Gösterişli sahne şovları ve devasa ses sistemleri kullandılar. Fakat çoğu müzisyene göre günümüze kadar taşınan metal müziğin yapısını Black Sabbath (Kara Sabat) oluşturdu. Black Sabbath hem gitar riff’leriyle⁵ hem de sözleriyle heavy metal kültürüne en önemli katkıyı yapan grup oldu. Heavy metal, gerçek anlamda günü-

⁵ Riff, notalardan oluşan kalıplardır. Her müzik türünün kendine ait kalıpları vardır. Heavy metal’in en klasik gitar riff’leri Black Sabbath’ın gitaristi Tony Iommi tarafından yazılmıştır.

müze kadar taşıdığı karakterini de, kendisine karşı oluşturulacak olan muhalif sesleri de Black Sabbath'la buldu. Metal müziğe bazı siyasi-dini gruplarca getirilen en yoğun eleştiri onun şeytani tarzına ilişkindi. Çünkü metal gruplar, blues'un kullandığı ses aralıklarını, gamlarını, (bir benzetme yapmak gerekirse Türk müziğinde kullanılan makamlar) kullanıyordu. Armonik olarak hüzünlü (minör) fakat saldırgan seslerdi. Blues gamındaki beşli bemol ya da eksilmiş beşli denen diminished fifth-triton⁶ barok döneminde Avrupa'da "*music diabolicum*" (şeytanın müziği) olarak telaffuz ediliyordu. Ortaçağda şeytanı çağırmak için kullanılan bu ses Black Sabbath'ın distortion⁷'li gitarlarıyla yeni bir kimlik kazandı. 1970 yılında çıkardıkları ilk albümlerinin grup ismini taşıyan ilk şarkısı ile kimliklerini ortaya koyuyorlardı:

"Is it the end, my friend?
Sona mı geldik arkadaşım?
 Satan's coming 'round the bend
Şeytan gitarın bendine uğrayacak
 people running 'cause they're scared
İnsanlar korktukları için kaçıyorlar
 The people better go and beware
İnsanlar gitse ve sakınsalar iyi olur
 No, no, please, no
Hayır, hayır, lütfen hayır"

Black Sabbath'tan sonraki heavy metal grupları ondan daha asi, daha yırtıcı daha şeytani olmak için adeta yarıştılar. Heavy metal'i diğer müzik türlerinden ayıran en önemli özellikler, yüksek ses gücüne sahip iyi bir amplifika-

⁶ Siyahların müziği olarak bilinen blues un dışlanmasıdaki sebep bu gamın kullanılmasıdır. Dolayısıyla siyahların 60 larda şeytanın müziğini yaptıklarına inanılırdı. Buradaki müzikal mantık şudur: Major (neşeli) nota dizilişleri ile minör (hüzünlü) nota dizilişlerinin yani bu iki duygunun bir arada bulunması 19. yy Avrupa'sında şeytani bir durum olarak kabul ediliyordu. Örneğin fa diyez ve do nun aynı şarkıda kullanılması gibi. Bu triton yani blues gamı bir şekilde majorun eksiltilecek minor hale getirilmesi ile yapılmıştı. Hem neşeli hem de hüzünlüydü.

⁷ Distortion; bir ses, nesne, görüntü ya da bir bilginin karakteristik özelliklerinin, biçiminin bozulması anlamına gelir. Bu durum normalde istenmez fakat bazı durumlarda arzu edilir. Örneğin; elektrogitarda ampliden çıkan sesin daha saldırgan olması için ses bozulur. Bir söylentiye göre bir konser sırasında amplinin yırtılarak çatallı bir ses çıkarması sonucu bulunmuştur.

tör, kuvvetli bir bas gitar ve onunla uyumlu bas bateri, distortion ve elektrik gitardır. Bunlara ek olarak sesini en yüksek perdelere kadar zorlayabilen, ciğerleri kuvvetli bir solist orkestraya eşlik eder. Köklerden gelen “şeytani tarz” metalcilerin yumuşak, utangaç ve şirin olmasını yasaklar. İlk dönem heavy metal gruplarından sonra NWOBHM (New Wave of British Heavy Metal/Britanyalı Yeni Heavy Metal Dalgası), 1979 ve 1983 yılları arasında Motörhead (Motorkafası), Saxon, Iron Maiden (Demir Bakire), Angel Witch (Melek Cadı), Girlschool (Kızokulu), Diamond Head (Elmas Kafa) daha sert ve hızlı melodileriyle metal kültürünü zenginleştirdiler. NWOBHM akımının en belirgin özelliği melodilerinin içinde saklı olan klasik müzik altyapısıydı. Klasik müzik, heavy metal’in ortaya çıkışından itibaren belirgin etkisini gösterdi. Kullanılan armoni ve melodi 19. yüzyılın romantik klasik müzik akımını, özellikle Wagner gibi bas sesleri müziğe yedirmiş karanlık tonlu bestecileri, solo gitaristlerin idolü Paganini gibi keman virtüözlerini hatırlatıyordu. En etkili müzisyenlerin aynı zamanda klasik müzik eğitimleri vardı. Örneğin İsveçli gitarist Yngwie Malmsteen kullandığı “sweep” (süpürge) tekniğini (arpejleri süpürme tekniği ile çalma) Paganini’den almıştı ve müziğinde Vivaldi, Paganini, Beethoven, Mozart gibi ustaların melodilerini kullanıyordu. 80’li yılların ortalarına gelindiğinde klasik heavy metal çizgisinden vokal ve davullar bakımından daha hızlı ve agresif olan thrash ve speed metal türleri bu müziğin tüm dünyaya yayılmasında etkili oldu. Şarkı sözlerinde mevcut sosyal düzene ve tekdüze bireysel kimliklere karşı çıkan thrash metal, Soğuk Savaş dönemindeki gerilimlerden ırkçılığa, çevre felaketlerinden insanın birbirine ve doğaya karşı yok edici tutumuna kadar her ciddi konuda bir şarkı sözü yazmayı kendine görev edindi. Örneğin Metallica “... And Justice For All” (Ve herkes için adalet) şarkısı ile adalet sistemini yerden yere vuruyordu.

“Halls of Justice Painted Green
Adliye koridorları yeşile boyalı
Money Talking
Para konuşuyor
Power Wolves Beset Your Door
Güç kurtları kapıları tutmuş
Hear Them Stalking
Sinsice takip ettiklerini duyuyorsun
...
I Can’t Believe the Things You Say
İnanamıyorum söylediğin şeylere
I Can’t Believe the Price You Pay
İnanamıyorum ödediğin bedele

Nothing Can Save You
Hiçbir şey kurtaramaz seni
Justice Is Lost
Adalet kayıp
Justice Is Raped
Irzına geçilmiş
Justice Is Gone
Adalet yok oldu
Pulling Your Strings
Çektiklerinde ipini
Justice Is Done
Adalet yerini buluyor
Seeking No Truth
Gerçek aranmıyor
Winning Is All
Önemli olan kazanmak
Find it So Grim
Bunu acımasızca bulsan da
So True
Çok açık
So Real
Çok gerçek
..."

Psiko-Politik Bir Söylem Olarak Heavy Metal

En süslü ifadelerin kullanıldığı “bilimsel bir panel”e katılsanız psiko- politik ile ilgili sıkıcı tanımlamalarla karşılaşabilirsiniz. Bu konudaki en eğlence- li tanım metal müziğin kendisidir. Her ne kadar sömürgecilik ile özdeşleştir- miş gibi gözüksün de heavy metal doğası itibarıyla yaşamın acımasız ve ka- ranlık yüzünü en cesur dile getiren müzik türüdür. Diğer müzik türlerine gö- re konuları ciddi ve ağırdır. Metal grupları ırkçılığı, insanlığın doğaya ve bir- birlerine karşı uyguladığı şiddeti işlerken politika ve çevre konusunda en sert sözleri kullandılar. Amerikalı Nuclear Assault’un “My America”sı çılgın, ısıracı ve anti-komünisttir.

“Well I’m pig biting mad
Ben domuzum, çılgınca ısırıyorum
At the things that people say
İnsanların söylediklerini

Those communist slobs
 şu komünist sersemleri
And the games that they play
 Ve oynadıkları oyunları
Cause it's
 Çünkü bu
My America
 Benim Amerika'm"

Türkiye'nin ve Atatürk'ün dünyadaki kuvvetli muhaliflerinden Ermeni grup System of A Down konserlerinde Ermeni diasporasının propagandasını yapıyor, bizlere en ağır hakaretleri ediyor ve ülkemiz topraklarındaki Ağrı Dağı'nı sembolize eden "Holy Mountains"i söylüyordu.

"Unutulmuş soykırım", System of a Down

"Can you feel their haunting presence?
 Onların akıldan çıkmayan varlıklarını hissedebiliyor musunuz?
Liar! Killer! Demon!
 Yalancı! Katil! Şeytan!
Back to The River Aras!
 Aras nehrine dönüş
Someone's blank stare deemed it Warfare.
 Birilerinin boş bakışları savaşı düşünüyordu
Liar! Killer! Demon!
 Yalancı! Katil! Şeytan!
Back To The River Aras!
 Aras nehrine dönüş
Freedom

Özgürlük
We're free
Özgürüz
Can you hear the Holy Mountains?
Kutsal dağları duyabiliyor musunuz?
They have all returned resting on the mountain side
Onların hepsi kutsal dağın yamacında yatarak göçtüler (şehitler)
We have learned that you have no....
Biz sizin hiçbir şeyiniz olmadığını öğrendik
Honor! Murderer! Sodomizer!
Onur! Katil! Oğlancı!"

2007 tarihinde çekilen "Heavy Metal in Baghdad" Irak'taki durumu bir heavy metal grubu üzerinden anlatan ödüllü bir belgesel. "Sadece müzik yapmaya çalışan bu çocuklar savaşın getirdiği yıkımla hiç kendilerini gösteremediler. Ne Saddam zamanında ne de Amerika'nın işgali sırasında heavy metal yapmayı başaramadılar." Yani üzeri örtülü bir biçimde Iraklı gençlere şu mu deniyordu?: "Direnmeyi bırakın, heavy metal yapın!" Acaba hippy kültürü burada işe yarar mıydı?

"Manowar manowar living on the road
Manowar manowar yolda yaşayan
When we're in town speakers explode
Kasabada olduğumuzda gevezeler kaçır
We don't attract wimps 'cause we're too loud
Özentileri cezbetmeyiz çünkü biz çok gürültülüyüz
Just true metal people that's manowar's crowd
Manowar'un bir araya topladığı gerçek metal insanlarıyla
They wanna keep us down
Onlar bizi yıkmak istiyorlar
But they can't last

Fakat başaramazlar
When we get up we're gonna kick your ass
Uyandığımızda kıcınıza tekme yi vuracağız etrafı alevlendirmek için
Gonna keep on burnin' We always will
Daima yapacağız
Other bands play manowar kill
Diğerleri çalar manowar öldürür"

Heavy metal söylem açısından sert fakat eylem açısından etkisizleştirici bir müzik türüdür. Müzik türlerinin eylem yapmak gibi bir görevi tabii ki yoktur, fakat söylemleri ve konuları arasında tutarlılık olmalıdır.

Ünlü metal gruplarından Manowar "*Kings of Metal*" albümünde aynı adı taşıyan şarkısında ifadeleri ile eyleme yönlendiriyor, şarkının simgelediği (yukarıdaki) resimde ise kaslı kuvvetli bir adam dünyanın güçlü ülkelerinin bayraklarını kılıcı ile parçalıyordu. Bu albüm kapakları ezilen Doğu toplumlarının öyle hoşuna gitti ki müziğin çıktığı kültürü bile unuttular. Heavy metal Batı'ya hizmet görevini başarıyla yerine getirdi. Ezdiği halkların öfkelerini yine kendi yöntemleriyle etkisizleştirdi.